

Autoreferat (w języku polskim)

1. Imię i nazwisko: **Aleksander Gadomski** (publikuję pod nazwiskiem Aleksander Gadomski i Гадомский Александр Казимирович [Gadomskij Aleksandr Kazimirowicz])

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

1989 – tytuł magistra uzyskany na Wydziale Filologicznym Symferopolskiego Uniwersytetu Państwowego im. M.W. Frunze (obecnie – Taurydzki Uniwersytet Narodowy im. M.W. Wernadskiego) na podstawie pracy „Analiza składnikowa rzeczowników rosyjskich ze znaczeniem ‘tytuł’ ” (Symferopol, Ukraina)

1997 – stopień kandydata nauk filologicznych (ukraiński ekwiwalent stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa) nadany przez Wyższą Komisję Atestacyjną Ukrainy po obronie pracy doktorskiej „Analiza funkcjonalno-semantyczna rzeczowników rosyjskich (na materiale słów ze znaczeniem ‘znak’)”; obrona miała miejsce w Radzie Specjalistycznej Dniepropietrowskiego Uniwersytetu Państwowego (Dniepropietrowsk, Ukraina)

2000 – tytuł docenta nadany przez Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy (Kijów, Ukraina)

2001-2002 – Studia Podyplomowe w Zakresie Filologii Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego (Warszawa, Polska)

2004-2006 – Studium dla Nauczycieli Języka Polskiego z Zagranicy na Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Kraków, Polska)

3. Dotychczasowe zatrudnienie w jednostkach naukowych

1989-1998 – asystent w Katedrze Języka Rosyjskiego na Wydziale Filologicznym Symferopolskiego Uniwersytetu Państwowego im. M.W. Frunze (obecnie - Taurydzki Uniwersytet Narodowy im. W.I. Wernadskiego) (Symferopol, Ukraina)

1998 do dzisiaj – docent w Katedrze Językoznawstwa Rosyjskiego, Słowiańskiego i Ogólnego na Wydziale Filologii Słowiańskiej i Dziennikarstwa Taurydzkiego Uniwersytetu Narodowego im. W.I. Wernadskiego (Symferopol, Ukraina)

- 2008-do dzisiaj – docent w Katedrze Filologii Ukraińskiej na Wydziale Historyczno-Filologicznym Krymskiego Uniwersytetu Inżynieryjno-Pedagogicznego (Symferopol, Ukraina)
- 2006-2009 – współrealizator grantu dydaktycznego – Instytut Filologii Słowiańskiej; Instytut Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (Toruń, Polska)
- 2006-2009 – wykładowca – Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (Toruń, Polska)
- 2003-2004 – adiunkt – Instytut Filologii Obcych Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (Częstochowa, Polska)

4. Osiągnięcia naukowo-badawcze i zainteresowania naukowe:

4.1. Osiągnięcia naukowo-badawcze i zainteresowania naukowe

Teolingwistyka słowiańska - problemy, metody, dzieje, zakres, stan i perspektywy badań – cykl tematyczny obejmuje pozycje: 10, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 48, 59, 64, 71, 73, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 86, 87, 89 załączonego **wykazu publikacji**.

Obok nauki i sztuki religia stanowi część kultury, obejmując sfery poznania oparte na wierze, która wpływa na postępowanie człowieka, jego działanie (kult, obrzędy, moralność), która dysponuje własną instytucją (kościołem), pomagającą wiernym w ich codziennym życiu religijnym. Istnieje ogrom najróżniejszych definicji religii, które podzieliły ich autorów na różnorodne kierunki, szkoły, grupy i nurty.

Obecnie istnieje wiele nauk, zajmujących się badaniem religii, które w mniejszym lub większym stopniu dotyczą problemów z nią związanych. Do takich nauk można odnieść również językoznawstwo.

Zwrócenie uwagi na temat „język i religia” nie jest przypadkowe. W pracy doktorskiej analizowałem m.in. sememy ze znaczeniem ‘tytuł’ – jako znaki statusu społecznego danej osoby. Tego rodzaju leksyka była podzielona przeze mnie na kilka podgrup, jedną z których była podgrupa „tytuły osób duchownych”. W procesie analizy zauważyłem, że autorzy słowników języka rosyjskiego w XX wieku zwracają niedostateczną uwagę na jednostki językowe, wchodzące w skład tej podgrupy lingwistycznej. Obserwacja ta pozwoliła mi założyć *a priori*, że

w takim stanie znajduje się i pozostała część leksyki religijnej. Dalsze obserwacje przekonały mnie, że moje założenia nie są bezpodstawne.

Powyższy problem, jak się okazało, był dość aktywnie analizowany na gruncie językoznawstwa polskiego. Dlatego też wpierw leksyka religijna, a później problem „język i religia” w całości stały się obiektem moich dalszych badań. To wszystko doprowadziło mnie do przekonania, że powinna zostać wydzielona oddzielna gałąź językoznawstwa, która mogłaby zajmować się tym problemem i pozwoliłaby połączyć i usystematyzować badania w tym zakresie. Jako rezultat moich dociekań w tej dziedzinie opublikowane zostały prace, które weszły do prezentowanego w tym miejscu cyklu publikacji poświęconemu teolingwistyce. Prace te ukazały się w Polsce, na Ukrainie, w Rosji, na Białorusi i w Serbii.

Cykl obejmuje prace podejmujące różnorodną problematykę dotyczącą teolingwistyki słowiańskiej. Zaprezentowano w nim problemy, metody, dzieje, zakres, stan i perspektywy badań teolingwistyki słowiańskiej.

Wszystkie teksty, wydane na Ukrainie, zostały opublikowane w czasopismach naukowych, które Komisja ds. Stopni i Tytułów Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy określa jako „fachowe” i „pierwszorzędne” (publikacje w tych czasopismach są na Ukrainie niezbędne dla zdobycia tytułów naukowych w dziedzinie językoznawstwa; są to periodyki z listy analogicznej do polskiej listy czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki). Artykuły wydane w Polsce opublikowane zostały na Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i innych ośrodkach naukowych. Teksty w Serbii publikowałem w czasopiśmie „Styl”, który na liście wydań naukowych Ministerstwa Edukacji Serbii ma wskaźnik M51 – tzn. „bardzo cenny dla nauki”, i w innych wydaniach.

Zamieszczone w wyodrębnionym cyklu artykuły tworzą kilka grup tematycznych, dotyczących różnych aspektów teolingwistyki, co na dzień dzisiejszy pokazuje materiał i podstawowe kierunki badań tej dziedziny naukowej. Dla jasności wywodu prace uporządkowane zostały w porządku tematycznym, a nie chronologicznym.

Rozdział I. Teolingwistyka jako dział językoznawstwa. Problem „język i religia” zahacza o szereg nauk: teologię, filozofię i in. Jednakże w początkach XXI wieku w ogólnodostępnej literaturze lingwistycznej nie był w wystarczającej mierze przedstawiony dział językoznawstwa, który by systematyzował tego typu badania naukowe w podobny sposób, jak socjolingwistyka ogarnia badania związane z zagadnieniem „język i społeczeństwo”, lingwokulturologia – z zagadnieniem „język i kultura” itp. Zarówno sama problematyka, jak i fragmentaryczne badania w tym zakresie, wymagały połączenia i systematyzacji w ramach odrębnej dziedziny językoznawczej.

Próba pierwszej „oficjalnej” prezentacji danego problemu była podjęta przeze mnie na Ukrainie podczas XXXIII Konferencji Profesorów, Wykładowców, Doktorantów i Studentów Taurydzkiego Uniwersytetu Narodowego im. W.I. Wernadskiego, która miała miejsce w dniach 20.04.2004 – 23.04.2004 w Symferopolu.

Rozmyślenia na ten temat znalazły odbicie w pracy wydanej w 2004 roku *O luknach w systemie lingwistyki – problem współdziałania języka i religii* (pozycja nr 33 w załączonym do wniosku spisie publikacji). (liczba cytowań 20: rozprawy habilitacyjne - 2; prace doktorskie 6; artykuły - 12). W artykule tym wyrażone zostało przekonanie na temat tego, że dany rozdział językoznawstwa powinien nazywać się teolingwistyką, a ponadto w pracy została zawarta robocza definicja tego terminu: **teolingwistyka** (gr. *theos* – Bóg i lat. *lingua* – język) – nauka powstała na pograniczu języka i religii i badająca zjawiska religijne, przejawiające się i utrwalone w języku. W czasie wystąpień na Ukrainie, w czasie dyskusji nad tym terminem i jego definicją, a także innymi zagadnieniami teolingwistyki, przychodziło mi stykać się niejednokrotnie z protestem ateistycznie zorientowanej części audytorium, uważającej, iż taki dział językoznawstwa jak teolingwistyka nie powinien istnieć, tak samo jak nie powinno być w nauce miejsca dla propagandy religijnej; pojawiały się również głosy, iż problemem „język i religia” powinni zajmować się wyłącznie teolodzy, w żadnym razie nie językoznawcy.

Dlatego też w pracy *Problem definiowania teolingwistyki* (2004, poz. nr 35) zostały przeze mnie opisane rezultaty analizy współczesnych paradygmatów lingwistycznych, działów „zewnętrznej lingwistyki” i terminów, służących do ich oznaczania, co pozwoliło mi nie tylko na sporządzenie ich listy, ale i na znalezienie w ich kręgu miejsca dla teolingwistyki. (liczba cytowań - 13: rozprawy habilitacyjne -2; prace doktorskie – 1; artykuły -10).

Bardziej szczegółowy opis teolingwistyki przedstawiłem w artykule *Semantyczno-pragmatyczne problemy teolingwistyki* (2004, poz. nr 34). W pracy tej przedstawiona została struktura omawianej dziedziny lingwistyki, sformułowany został jej przedmiot, cel i zadania; zwrócona została ponadto uwaga na to, że teolingwistyka powinna stać się przedmiotem nauczania. W dalszej części zostały poddane dyskusji semantyczno-pragmatyczne aspekty teolingwistyki (mówiąc o semantyczno-pragmatycznych aspektach teolingwistyki, odwołuję się do prac J. Puzyniny).

W pracy *Język religijny – teolingwistyka – językoznawstwo* (2007, poz. nr 42) rozszerzam krąg analizowanych problemów i wysuwam propozycję, aby teolingwistykę potraktować jako dział „zewnętrznej lingwistyki”. Próbuję ponadto rozważyć teoretyczne i terminologiczne problemy związane z *językiem religijnym*. W tym miejscu w pewnym sensie rozszerzam określenie teolingwistyki i do wcześniej zaproponowanej definicji dodaję, że teolingwistyka jest także działem językoznawstwa, który zajmuje się badaniem języka religijnego w wąskim i

szerokim znaczeniu tego terminu (liczba cytowań - 13: rozprawy habilitacyjne - 2; prace doktorskie – 3; artykuły - 8).

Problemy, związane z wyodrębnieniem teolingwistyki jako oddzielnego działu językoznawstwa, były przedstawione przeze mnie nie tylko na Ukrainie, ale także i w Polsce. W 2004 roku na UMCS w Lublinie na Ogólnopolskiej Konferencji *Relacje między kulturą wysoką a popularną w literaturze, języku i edukacji* wygłosiłem referat, a później opublikowałem artykuł *Lingwistyczne rozwiązanie problemu „język a religia” jako jeden ze sposobów współdziałania kultury wysokiej i niskiej* (2005, poz. nr 73). W czasie dyskusji nad referatem, dzięki naukowcom takim, jak prof. J. Puzynina, prof. M. Wojtak, prof. M. Karwatowska i in., dowiedziałem się o badaniach teolingwistycznych, które zaczęły się już rozwijać na gruncie językoznawstwa polskiego.

Rozdział II. Historia, stan współczesny, kierunki i perspektywy badań teolingwistyki słowiańskiej. W rezultacie poszukiwań „polskiego źródła teolingwistyki” zapoznałem się z pracami M. Karpluk, J. Sambor, I. Bajerowej, W. Chlebdy, S. Koziary, M. Makuchowskiej i innych uczonych, a także dowiedziałem się o organizowanych na ten temat konferencjach, które odbywają się w Polsce, gdzie stały się już tradycją, i gromadzą zarówno językoznawców i teologów, jak i osoby duchowne. Następnie pojawiła się możliwość zapoznania się z materiałami konferencji *Język religijny dawniej i dziś*, wydanymi na UAM w Poznaniu, pod redakcją S. Mikołajczaka, T. Więclawskiego; dowiedziałem się także o działalności Komisji Języka Religijnego (przewodniczący ks. prof. W. Przyczyna) w Krakowie, a także przeczytałem artykuł polskiej germanistki E. Kucharska-Dreiß *Teolingwistyka – próba popularyzacji terminu*.

Wspomniany artykuł zawiera obszerny spis prac lingwistów zachodnich, którzy zajmują się daną problematyką, a także informacje o miejscu teolingwistyki pośród pozostałych działów językoznawstwa. Pozwoliło mi to na znalezienie w encyklopediach (wydaniach angielsko- i niemieckojęzycznych) terminów *teolingwistyka* i *język religijny*. W rezultacie tego, na Ukrainie była wydana praca *Teolingwistyka – historia zagadnienia* (2005, poz. nr 37), w której wychodząc od wspomnianej pracy E. Kucharskiej-Dreiß, przedsięwziąłem próbę przedstawienia historii teolingwistyki na materiale analizy badań teolingwistycznych w językoznawstwie angielskim, niemieckim, polskim i rosyjskim (liczba cytowań - 34: rozprawy habilitacyjne - 4; prace doktorskie – 6; artykuły - 24).

Jednakże następne, bardziej szczegółowe, analizy historii teolingwistyki podsunęły mi myśl, żeby przeanalizować źródła z historii językoznawstwa, historii nauk lingwistycznych, a także pozwoliły mi wysunąć szereg propozycji różnego charakteru.

Po pierwsze, jednym z głównych czynników powstania gramatyk jest czynnik religijny, o czym w swoich pracach piszą tacy sławni badacze, jak W.A. Zwiegincew, N.A. Kondraszow, N.B. Mieczkowskaja i szereg innych autorów.

Po drugie, gramatyki jako swoiste systemy, zapewniają zachowanie i przekazywanie (w czasie i przestrzeni) wiedzy religijnej, i jako systemy, sprzyjają zachowaniu religii jako takiej. Innymi słowy, pierwsze gramatyki nie były ni czym innym jak teogramatykami, a językoznawstwo (lingwistyka) było raczej teojęzykoznawstwem (teolingwistyką), co decydowało o charakterze jego zadań i funkcji. Z czasem teogramatyki zaczęły pełnić funkcje świeckie i, odpowiednio, przyjęły świecką formę – stały się zwykłymi, świeckimi gramatykami, gramatykami w tym kształcie, w jakim zwykło się je przyjmować z pozycji współczesnej. Ponadto, znaczenie słowa „gramatyka” uległo pewnej zmianie i utraciło komponent teologiczny. Dzisiaj słowo „gramatyka” posiada kilka podstawowych znaczeń, utrwalonych w encyklopediach lingwistycznych, słownikach i innych źródłach. Jednakże w tych źródłach nie wspomina się o związkach gramatyki z religią. Pod terminem „gramatyka” rozumie się gramatyczny system języka w ogóle; morfologię i składnię; dział językoznawstwa, badający taki system, jego wielopoziomową organizację, jego kategorię i wzajemne relacje; zasady ortografii i interpunkcji; oraz same książki-gramatyki. Postronny człowiek, niefilolog, zwykle nie zastanawia się nad tym, dlaczego pojawiły się pierwsze gramatyki. To właśnie dlatego ukonstytuowanie się teolingwistyki jako oddzielnej gałęzi językoznawstwa na przełomie XX i XXI wieku zostało odebrane jako jej narodziny, chociaż tak naprawdę teolingwistyka, według mojej opinii, posiada dłuższą i bogatszą historię, którą jeszcze należy opisać.

Powyższe propozycje zostały zawarte w artykule *Teolingwistyka i gramatyka* (2006, poz. nr 39). (liczba cytowań - 2: prace doktorskie - 1; artykuły - 1).

Dokładniej i z większą ilością szczegółów dzieje, zakres, stan obecny, problemy i perspektywy badań teolingwistyki słowiańskiej opisałem w pracach, poświęconych ogólnej i słowiańskiej (ukraińskiej, rosyjskiej i polskiej) teolingwistyce: *Niektóre kierunki badań teolingwistycznych* (2006, poz. nr 41); *Teolingwistyka rosyjska – historia, podstawowe kierunki badań* (2010, poz. nr 84) (liczba cytowań - 7: rozprawy habilitacyjne - 1; artykuły - 6); *Teolingwistyka polska na przełomie XX-XXI w.* (2012, poz. nr 86) (liczba cytowań - 3: rozprawy habilitacyjne - 2; artykuły - 1). Dzięki tym pracom, badacze z Ukrainy, Rosji, Serbii i innych krajów, nie znający języka polskiego, poznali historię, stan obecny, kierunki i perspektywy badań teolingwistycznych, odkryli dla siebie nazwiska i prace naukowe polskich teolingwistów, prace, które teraz dla wielu z nich są podstawą, klasyką badań teolingwistycznych.

Rozdział III. *Badania języka religijnego w teolingwistyce słowiańskiej.* Termin *język religijny*, przyjęty w polskiej lingwistyce (w swoich pracach opieram się przede wszystkim na

definicji prof. J. Puzyniny i I. Bajerowej zawartej w „Encyklopedii Katolickiej”), praktycznie nie jest używany w rusycystyce. W ukrainistyce, pomimo tego iż był omawiany na konferencjach ukrainistycznych, praktycznie nie funkcjonuje w językoznawstwie ukraińskim. Ukraińcy chętniej używają terminu *styl konfesyjny*.

Część prac z danego rozdziału jest poświęcona różnorodnym podejściom do badań języka religijnego. Oto niektóre z nich:

a) podejście kodowe

W pracy *O podejściu kodowym w badaniach języka religijnego* (2007, poz. nr 79) została zwrócona uwaga na dwa stanowiska omawiające, po pierwsze, język religijny jako wariant języka i, po drugie, język religijny nie jako wariant języka, lecz jako religijne wykorzystanie języka. Ponadto zawarty jest w artykule wywód dotyczący tego, że cechą charakterystyczną języka religijnego jest obecność specyficznych jednostek języka religijnego – teonemów; zawarta jest również definicja teonemu, a także próba klasyfikacji teonemów (liczba cytowań - 2: artykuły - 2).

Praca *Kwestia jednostek teolingwistyki* (2006, poz. nr 40) jest poświęcona opisowi teonemów – jednostek języka religijnego, badaniem którego, według mnie, również powinna zajmować się teolingwistyka. W artykule staram się ponadto określić miejsce teonemu w systemie językowym i proponuję wprowadzenie do aparatu naukowego teolingwistyki takich terminów jak: *teonem; wariant teonemu (fonologiczny, morfonologiczny, morfologiczny, słowotwórczy, leksykalny, frazeologiczny, składniowy)*. (liczba cytowań - 2 artykuły).

b) podejście stylistyczne

W pracy *Podejście stylistyczne w badaniach języka religijnego* (2008, poz. nr 80) na bazie analizy prac polskich i rosyjskich językoznawców staram się zrozumieć, czy można mówić o języku religijnym, i czym różni się język religijny od stylu religijnego, ponieważ w szeregu prac polscy, rosyjscy i ukraińscy autorzy często mieszają te pojęcia, używając ich jako synonimów, a w wielu przypadkach jedno pojęcie wyklucza drugie. W rezultacie skłaniam się ku myśli, że w języku religijnym i języku świeckim istnieją paralelne (lustrzane) systemy stylów, włączające w siebie styl potoczny, naukowy, publicystyczny i in. (liczba cytowań - 6: rozprawy habilitacyjne - 1; prace doktorskie – 2; artykuły - 3).

Powyżej omawiany artykuł dopełniają ponadto prace: *Teolingwistyka: problem stylu religijnego* (2007, poz. nr 78); *Kryteria definiowania stylu religijnego* (2007, poz. nr 44). Bezenną pomocą teoretyczną i bazą metodologiczną dla artykułu są studia takich polskich, ukraińskich i rosyjskich lingwistów, jak D. Beńkowska, J. Puzynina, M. Karpluk, M. Makuchowska, L. Krysin, L. Szewczenko, M. Wojtak i in.

Niniejsza część rozdziału kończy się pracą *Problemy badania stylu religijnego w ukraińskiej teolingwistyce* (2012, poz. nr 89), której celem była nie tylko analiza rezultatów badań specjalistów w dziedzinie języka ukraińskiego, poświęconych historii powstania, tworzenia się i ewolucji stylu religijnego, oraz problemom badania ukraińskiego stylu religijnego, ale także analiza problemów terminologicznych, związanych z opisem stylu religijnego w systemie stylów funkcjonalnych współczesnego języka ukraińskiego (w kontekście badań współczesnej teolingwistyki słowiańskiej). W tekście wysuwam ponadto szereg propozycji związanych z włączeniem badań teolingwistycznych w językoznawstwie ukraińskim w kontekst badań teolingwistyki ogólnej.

c) podejście genologiczne

W pracy *O gatunkach języka religijnego w teolingwistyce rosyjskiej i polskiej* (2009, poz. nr 81) zwrócona została uwaga na teoretyczne problemy genologii, przedsięwzięta została próba zastosowania teorii gatunku różnych uczonych (M. Bachtina, J. Bartmińskiego, S. Gajdy i in.) w procesie systematyzacji, porównania i opisu swoistych cech gatunkowych typologii rosyjskiego i polskiego języka religijnego. W pracy zawarty jest wywód, iż badanie gatunków językowych w rosyjskiej i polskiej teolingwistyce dotyczy minimum osiemnastu gatunków (kazanie, modlitwa itp.). Cechą odróżniającą rosyjskie i polskie badania w tym zakresie, nie zważając na ich przeważnie chrześcijański charakter, jest związek takich badań z prawosławiem, jeżeli chodzi o badania rusycystyczne, i zależność od katolicyzmu w przypadku badań polonistycznych. Badacze rosyjskiego języka religijnego, analizując gatunki religijne, częściej też niż polscy badacze, opierają się na pracach osób duchownych niż na pracach językoznawców. Oprócz tego należy zaznaczyć, że systematyzacja gatunków języka religijnego pozwala, z jednej strony, na przedstawienie języka religijnego jako systemu gatunkowego (część gatunków posiada miejsce zarówno w świeckim, jak i religijnym języku, a część jest właściwa tylko dla języka religijnego). Z drugiej strony, badanie cech swoistych każdego gatunku religijnego jest ściśle związane z badaniem stylu religijnego i dlatego może stać się ważnym dopełnieniem jego badań.

Prace napisane z odniesieniem do polskich badaczy takich jak: I. Bajerowa, M. Karpluk, J. Sambor, P. Kładoczny, M. Makuchowska, J. Wierusz-Kowalski, A. Wilkoń, M. Wojtak, D. Zdunkiewicz-Jedynak i in. (liczba cytowań - 6: prace doktorskie – 5; artykuły - 1).

Praca *Teolingwistyka. O kierunkach badań języka religijnego* (2010, poz. nr 83) ma charakter podsumowujący i uogólniający. Omawiane są w nich możliwe podejścia w badaniach języka religijnego: niefilologiczne (filozoficzny, teologiczny, aksjologiczny, semiotyczny i historyczny) i filologiczne (nielingwistyczny [literaturoznawczy] i lingwistyczny [podejście do badań języka religijnego jako fragmentu „językowego obrazu świata”, podejście kodowe, gatunkowe (genologiczne), stylistyczne, dyskursywne, komunikacyjne, lingwodydaktyczne]).

Rozdział IV. Badania leksykalno-semantyczne w teolingwistyce słowiańskiej

a) językowy obraz świata

Celem artykułów *Refleksje na temat religijnego językowego obrazu świata* (2008, poz. nr 48) i *Pojęcie 'wartość' w językowym obrazie świata nosicieli współczesnego języka rosyjskiego* (2004, poz. nr 36) jest próba określenia miejsca „religijnego językowego obrazu świata” w „językowym obrazie świata” i tej roli, jaką odgrywa on w procesie formowania się świadomości społecznej we współczesnym świecie. Zwrócona została ponadto uwaga na to, że na dzień dzisiejszy nie znajdziemy niestety ani jednego uczonego, który mógłby z całą pewnością odpowiedzieć na pytania: „czy Bóg istnieje?”, „jaki On jest?” itd. Dlatego też uważam, że odpowiedzi należy szukać w językowym obrazie świata, fragmentem którego jest „religijny językowy obraz świata”, „językowy obraz religii”, „językowy obraz świata Sacrum”, który jest przeciwstawiony „świeckiemu językowemu obrazowi świata”, „językowemu obrazowi świata Profanum”. W codziennym życiu, jak się okazuje, w poszukiwaniach odpowiedzi na pytania związane z religią, język jest najbardziej pewnym źródłem. Przecież języka nie negowali nawet w swoim czasie ateści, twierdząc, że Bóg istnieje tylko w języku. W pracach większości uczonych, zajmujących się badaniami nad „językowym obrazem świata” zwracana jest uwaga na fakt, iż w pierwszej kolejności to właśnie językowy obraz świata wykazuje ogromny wpływ na formowanie się kompetencji człowieka, na rozwój społeczeństwa. Dlatego też wiele świadectw na temat religii współczesny człowiek czerpie przede wszystkim z języka. Wszystkie nabyte później wiadomości na ten temat (jak i na każdy inny) są wtórnymi w odniesieniu do językowych. Badanie religijnego językowego obrazu świata tego czy innego narodu – to jeszcze jeden klucz do zrozumienia jego charakteru, prawidłowe wykorzystanie zasobów języka – to jeszcze jedno bardzo ważne zadanie naukowe, rozwiązanie którego może pomóc uniknąć wielu problemów. W danym artykule odnoszę się do prac takich polskich badaczy jak: J. Anusiewicz, J. Bartmiński, I. Bobrowski, S. Gajda, R. Grzegorzczkova, E. Kucharska-Dreiß, M. Makuchowska, H.J. Sobeczko i wielu innych. (liczba cytowań: 1 artykuły).

b) słowiańska leksyka religijna

Szereg prac z tego rozdziału jest poświęcony opisowi i klasyfikacji leksyki religijnej i jej funkcjonowania w języku. Jeden z artykułów na ten temat jest poświęcony problemom definiowania leksyki religijnej: *Definiowanie leksyki religijnej jako jeden z problemów teolingwistyki współczesnej* (2008, poz. nr 10).

Nieocenioną pomoc w tym aspekcie okazały mi cykliczne konferencje, odbywające się w Częstochowie na Jasnej Górze pod honorowym patronatem Polskiego Komitetu ds. UNESCO na początku lat 2000-ch. W pracy *Leksyka religijna w słownikach języka rosyjskiego XIX-XX w.* (2001, poz. nr 71) została zwrócona uwaga nie tylko na cechy szczególne opisu leksyki religijnej

w różnych epokach historycznych, ale autor skupił się również na aksjologicznych aspektach teolingwistyki: zrobiony został wywód o tym, że od tego, jak będzie przedstawiona leksyka religijna w słownikach, jak będzie wytłumaczona, od tego, jak będzie wyglądać analizowany fragment językowego obrazu świata, zależy nie tylko stan współczesnego języka, ale i odniesienie do religii jako części kultury światowej (liczba cytowań: 3 artykuły).

Wykorzystanie materiału leksykalnego języków słowiańskich w trakcie klasyfikacji leksyki religijnej pozwoliło nie tylko na uszczegółowienie jej opisu i wypracowanie podstaw jej uniwersalnej klasyfikacji, ale i na dostrzeżenie „białych plam” w jej opisie. Wszystko to znalazło swoje odbicie w pracy *Polska i rosyjska leksyka religijna: próba systematyzacji* (2007, poz. nr 59). (liczba cytowań - 6: rozprawy habilitacyjne - 1; artykuły - 5). W procesie klasyfikacji leksyki religijnej odnosiłem się do prac: W. Przyczyny i R. Przybylskiej (które, formułując zasady pisowni słownictwa religijnego, podzieliły go na grupy leksykalne [tematyczne] i tym samym dokonały jej klasyfikacji), I. Winiarskiej-Górskiej (która, analizując leksykę protestancką, proponuje także jej klasyfikację) i wielu innych prac polonistów-językoznawców.

W pracy *Dyskurs sakralny N.S. Gumilowa* (2006, poz. nr 77) kieruję uwagę na miejsce leksyki religijnej w religijnym dyskursie. Również tutaj dotykany jest problem wpływu religijnego językowego obrazu świata na świadomość człowieka, na formowanie się ogólnoludzkich wartości i na zachowanie człowieka w trudnych sytuacjach życiowych.

c) terminologia teolingwistyki

Aktualnym problemem, bez rozwiązania którego nie sposób mówić o wydzieleniu teolingwistyki jako oddzielnego działu językoznawstwa, jest zagadnienie terminologii teolingwistyki. W sposób bezpośredni lub pośredni w wielu moich pracach poruszany jest problem terminologii teolingwistyki.

W związku z powyższym pojawiło się u mnie szereg pytań:

1. Jakiej terminologii należy używać?
2. Czy jest sens tworzyć nową terminologię teolingwistyczną?
3. Co można potraktować jako źródło terminologii teolingwistycznej?

Założyłem, że w tej sytuacji konieczne jest przyjęcie tych samych zasad, których przestrzega D. Beńkowska, opisując polski styl biblijny. Wspomniana badaczka uważa, że nie warto tworzyć nowej terminologii, lecz należy korzystać z tego, co oferuje nam dotychczasowy język naukowy. Trzymając się takiego podejścia, potwierdzamy jednocześnie, iż teolingwistyka „dojrzała i przerosła” na łonie pozostałych działów językoznawstwa i innych dziedzin nauki.

Na te i inne pytania próbowałem odpowiedzieć w artykule: *Rosyjsko-polska terminologia teolingwistyki* (2006, poz. nr 38). W niniejszej pracy zebrane zostało 95 rosyjskich i polskich

terminów teolingwistycznych, większa część których posiada odpowiedniki w języku rosyjskim i polskim. (liczba cytowań - 4: prace doktorskie – 1; artykuły - 3).

Później lista tych terminów była uzupełniona o prawie 250 jednostek, o czym jest mowa w artykule *Projekt rosyjsko-polskiego słownika terminologii teolingwistyki* (2008, poz. nr 64).

Rozdział V. Teolingwistyka jako przedmiot nauczania. W zasadniczej mierze moje badania teolingwistyczne mają charakter teoretyczny. W pracach z tego rozdziału analizuję możliwości zastosowania zgromadzonej wiedzy w praktyce – możliwości wykładania teolingwistyki w audytorium akademickim. W tym celu opracowałem kilka cykli wykładów i ćwiczeń z teolingwistyki, które udało mi się nie tylko zaprezentować i przedyskutować w czasie szeregu konferencji naukowych, ale też wykorzystać w pracy ze studentami w szkołach wyższych (świeckich i duchownych) Ukrainy, Rosji i Polski. W artykule *Teolingwistyka jako przedmiot nauczania – projekt zajęć ze studentami* (2012, poz. nr 87) został przedstawiony przeze mnie program teolingwistyki jako przedmiotu nauczania. Wykładanie jakiegokolwiek przedmiotu nie jest możliwe bez listy lektur, stąd też w pracy *Komunikacyjno-kognitywny potencjał dyskursu teologicznego (komentarze do bibliografii)* (2007, poz. nr 46) analizuję bibliografię teolingwistyki, dynamikę badań i wydawane publikacje naukowe z omawianej dziedziny.

4.2. Pozostały dorobek naukowo-badawczy

4.2.1. Prace zbiorowe dotyczące teolingwistyki:

Przedstawiony powyżej cykl może być dopełniony szeregiem prac z zakresu teolingwistyki. Dlatego też warto zwrócić uwagę, przede wszystkim, na kilka książek, wydanych i przygotowywanych do druku pod redakcją moją i badaczy z Polski, Rosji i Serbii.

Książka *Chrestomatia teolingwistyki* (2008, poz. nr 107) przedstawia różnorodne kierunki teolingwistyki (chrześcijańskiej i koranicznej) i stanowi rezultat twórczej współpracy uczonych z Węgier, Polski, Rosji, Serbii i Ukrainy.

Jej twórcy starali się przedstawić teolingwistykę jako jeden z rozwijających się nurtów współczesnego językoznawstwa, który nie jest ograniczony ramami konkretnego języka, ani konkretnej religii. Dlatego artykuły, które znalazły się w *Chrestomatii*, są publikowane w języku oryginalnym (rosyjskim, polskim i serbskim), a każdy tekst dla ułatwienia jego recepcji uzupełniony został o streszczenia i słowa kluczowe w języku rosyjskim, polskim i angielskim. Autorami artykułów są zarówno teologowie, jak i językoznawcy. Jako materiał dla badań posłużyły teksty związane nie tylko z chrześcijaństwem (w tym przypadku prawosławiem, katolicyzmem, protestantyzmem), ale również z islamem.

Tematyka tekstów, które znalazły się w *Chrestomatii*, koncentruje się wokół takich aktualnych problemów współczesnej teolingwistyki, jak język religijny, tekst religijny, dyskurs, gatunek, przekład tekstów religijnych, terminologia religijna oraz terminologia teolingwistyki i wielu innych.

Praca adresowana jest przede wszystkim do specjalistów i studentów kierunków filologicznych zainteresowanych problemami teolingwistyki. Opublikowane w niej materiały mogą być wykorzystane zarówno w pracy pedagogicznej (wykładanie przedmiotów językoznawczych, kursów i seminariów), jak również w naukowej.

Do „*Chrestomatii*” we współautorstwie z profesorem Cz. Łapiczem został napisany wstęp w języku polskim i rosyjskim *Teolingwistyka: historia, stan współczesny, perspektywy* (2008, poz. nr 65).

Sam fakt wydania tej pracy jest realizacją koncepcji, opisaną w jednym z moich pierwszych artykułów z teolingwistyki, zgodnie z którą teolingwistyka – to dyscyplina świecka, lingwistyczna, badania w ramach której można prowadzić na materiale języka religijnego różnych religii (wyznań) i narodów.

Dana publikacja zainteresowała kolegów z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Belgradzie w Serbii. W rezultacie dwuletniej, wspólnej z badaczami serbskimi, pracy wydana została książka: *Teolingwistyka. Zbornik naučnih radova* (2012, poz. nr 109). W tej pracy zbiorowej opublikowanych zostało 45 artykułów teolingwistów z 8 krajów. We współautorstwie z K.Konczarewicz został napisany wstęp po serbsku (2012, poz. nr 85).

W obecnej chwili w ramach działalności wydawniczej Serbskiej Akademii Nauk i Umiejętności przygotowywana jest kolejna publikacja zbiorowa: *Badania teolingwistyczne serbskiego i innych języków słowiańskich* (2013, nr 110).

Wydaniem wspólnej książki zainteresowali się również badacze z Kazania (Federacja Rosyjska). W tej chwili w Kazańskim Seminarium Duchownym jest przygotowywany drugi tom „*Chrestomatii teolingwistyki*” (2013, poz. nr 109).

4.2.2. Inne prace w zakresie teolingwistyki

Oprócz tego do cyklu można dodać prawie dwadzieścia innych artykułów i materiałów pokonferencyjnych w zakresie teolingwistyki: *Aksjologiczne problemy językoznawstwa* (2005, poz. nr 6); *Język jako nośnik wartości i czynnik kształtowania postaw w czasach najnowszych (po polsku)* (2005, nr 74); *Language as a medium for values and an attitude-shaping factor in the modern times (po angielsku)* (2005, poz. nr 75); *Teolingwistyka jako dyscyplina naukowa* (2006, poz. nr 7); *Język religijny czy styl: próba systematyzacji terminologii teolingwistyki* (2006, poz. nr 42); *Teolingwistyka – historia* (2006, poz. nr 76); *Czy dopuszczalne jest mówienie o stylu*

religijnym? (2007, poz. nr 8); *O terminologii teolingwistycznej z integralnym znaczeniem 'styl religijny'* (2007, poz. nr 9); *Badania nad modlitwą jako gatunkiem języka religijnego w teolingwistyce rosyjskiej i polskiej* (2008, poz. nr 11); *Kazanie chrześcijańskie jako gatunek języka religijnego* (2008, poz. nr 12); *Teolingwistyka. O kierunkach badań języka religijnego* (2008, poz. nr 13); *O podejściu genologicznym w badaniach nad językiem religijnym* (2008, poz. nr 47); *O filologicznych i niefilologicznych kierunkach badań języka religijnego w teolingwistyce rosyjskiej i polskiej* (2009, poz. nr 49); *Kilka uwag o języku i stylu religijnym* (2010, poz. nr 82); *Klasyfikacja leksyki religijnej* (2011, poz. nr 15); *Miejsce problemu «język a religia» w systemie współczesnych badań lingwistycznych* (2012, poz. nr 16); *Krótki zarys historii teolingwistyki* (2012, poz. nr 88);- *O ewolucji terminów „sacrum” i „profanum”* (2013, poz. nr 17); *Badania teolingwistyczne w językoznawstwie słowiańskim XXI wieku* (2013, poz. nr 18); *Kwestia badań teolingwistycznych w językoznawstwie ukraińskim* (2013, poz. nr 91); *Badania leksyki religijnej w teolingwistyce ukraińskiej XX-XXI w.* (2013, poz. nr 92); *Uwagi dotyczące bibliografii teolingwistyki* (2013, poz. nr 93).

4.2.3. Badania leksykograficzne i teolingwistyczne

Moje badania w dziedzinie leksykografii rozpoczęły się już w trakcie przygotowywania pracy magisterskiej (dyplomowej) i pracy doktorskiej. Obie prace były napisane z wykorzystaniem materiału ze słowników języka rosyjskiego. Badania leksykograficzne były kontynuowane po doktoracie i stały się etapem przejściowym, prowadzącym do teolingwistyki. W omawianym etapie pracy zostały wydane, oprócz artykułów wymienionych w „osiągnięciach naukowych”, następujące publikacje: *O kulturze w leksykografii rosyjskiej. Analiza definicji słownikowych rosyjskich rzeczowników ze znaczeniem 'tytuł'* (1998, poz. nr 28); *O niektórych problemach układania słowników lingwistycznych i sposobach ich rozwiązywania* (2003, poz. nr 30); *Nowe słowniki języka polskiego jako wynik zmiany koncepcji leksykografii* (2003, poz. nr 31); *Polska leksykografia na progu trzeciego tysiąclecia* (2003, poz. nr 32); *Kwestia powstawania i rozwoju leksykografii polskiej i rosyjskiej* (2011, poz. nr 50).

W chwili obecnej moje badania leksykograficzne są związane z teolingwistyką. W ostatnim czasie przygotowałem do druku „*Uciebnyj bibliograficzeskij słowar' russko-polskoj terminologii teolingwistyki*” [„*Edukacyjny słownik bibliograficzny rosyjsko-polskiej terminologii teolingwistyki*”].

Jest to dwujęzyczny około 200 stronicowy słownik zawierający spis literatury. Terminologia i literatura ułożone zostały w porządku alfabetycznym i tematycznym (ideograficznym).

Część alfabetyczna słownika pozwala na odnalezienie w łatwy sposób interesujących terminów.

Część tematyczna składa się z następujących rozdziałów.

1. Teolingwistyka. Zasady ogólne
2. Język religijny
3. Podejścia w badaniach nad językiem religijnym
 - 3.1. Podejście gatunkowe w badaniach nad językiem religijnym
 - 3.1.1. Przykazanie
 - 3.1.2. Spowiedź
 - 3.1.3. Kalendarz liturgiczny
 - 3.1.4. Modlitwa i inne gatunki
 - 3.2. Podejście stylistyczne w badaniach nad językiem religijnym
 - 3.3. Podejście kodowe w badaniach nad językiem religijnym
 - 3.3.1. Fonetyka języka religijnego
 - 3.3.2. Alfabet, grafia, ortografia języka religijnego
 - 3.3.3. Leksykologia języka religijnego
 - 3.3.3.1. Leksyka i semantyka języka religijnego
 - 3.3.3.2. Frazeologia języka religijnego
 - 3.3.3.3. Zapożyczenia z języka religijnego, etymologia
 - 3.3.3.4. Religijna leksykografia
 - 3.3.3.5. Onomastyka języka religijnego
 - 3.3.3.6. Terminologia języka religijnego
 - 3.3.4. Słowotwórstwo języka religijnego
 - 3.3.5. Gramatyka języka religijnego
 - 3.3.6. Tekst religijny
 4. Podejście komunikacyjne w badaniach nad językiem religijnym
 5. Podejście dyskursywne w badaniach nad językiem religijnym
 6. Podejście aksjologiczne w badaniach nad językiem religijnym

Podział materiału słownikowego i bibliografii na rubryki daje wyobrażenie o zawartości teolingwistyki i jej podstawowych działach, a także pozwala dostrzec „opuszczenia”, brakujące fragmenty, które w dalszej perspektywie mogą zostać wypełnione. W obu częściach słownika hasła rozpoczynają się słowem kluczowym.

Na znaczną część słownika składa się spis literatury teolingwistycznej, zawierający prace wydane, przede wszystkim, w języku polskim i rosyjskim. Dużą pomoc okazała mi tutaj bibliografia języka religijnego, zestawiona przez M. Makuchowską.

Podsumowując, należy jeszcze raz zwrócić uwagę na definicję i niektóre założenia teoretyczne teolingwistyki.

W szeregu prac zaproponowałem następujące określenie teolingwistyki: «teolingwistyka (od gr. *theos* – Bóg i łac. *lingua* – język) – to nauka powstała na pograniczu języka i religii i badająca zjawiska religijne, przejawiające się i utrwalone w języku» (2004, poz. nr 33).

Następnie doprecyzowano niektóre kwestie i uzupełniono wcześniejszą definicję: «teolingwistyka (od gr. *theos* – Bóg i łac. *lingua* – język) – to nauka powstała na pograniczu języka i religii i badająca zjawiska religijne, przejawiające się i utrwalone w języku; dział językoznawstwa, który zajmuje się badaniem języka religijnego w wąskim i szerokim rozumieniu tego terminu» (2007, poz. nr 45).

Analiza historii językoznawstwa pozwoliła mi rozszerzyć definicję danego terminu i określić teolingwistykę w następujący sposób:

«teolingwistyka (od gr. *theos* – Bóg i łac. *lingua* – język)

1) nauka, która powstała w wyniku współdziałania języka i religii, stanowi pierwszy etap kształtowania się językoznawstwa jako nauki o języku, służącym interesom religii.

2) dział językoznawstwa, który zajmuje się badaniem języka religijnego w wąskim i szerokim rozumieniu tego terminu i badaniem zjawisk religijnych, przejawiających się i utrwalających w języku.

Po pierwsze, teolingwistyka jest nauką świecką, nauką ponadnarodową, nauką ponadreligijną (ponadwyznaniową), nauką językoznawczą.

Po drugie, powinna być ona dzielona na teolingwistykę ogólną i teolingwistykę szczegółową (lingwistykę chrześcijańską, kitabistykę i in.). Teolingwistyka szczegółowa powinna badać zjawiska w obrębie konkretnej religii (chrześcijaństwo, islam, buddyzm i inne religie) lub problemy w języku (przekład ksiąg religijnych na języki narodowe), natomiast ogólna powinna zajmować się problematyką uniwersalną.

Po trzecie, teolingwistyka może być teoretyczna i stosowana.

Po czwarte, może być synchroniczna i diachroniczna. Teolingwistyka synchroniczna powinna badać procesy, zachodzące w języku religijnym w określonym momencie historycznym, abstrahując od czasu, diachroniczna – badaniem procesów i zmian, będących w toku rozwoju historycznego.

Po piątę, teolingwistyka może być historyczno-typologiczną. Jej celem jest typologizacja zjawisk teolingwistycznych w ich rozwoju historycznym. Teolingwistyka może być porównawcza i kontrastywna.

Przedmiot badań teolingwistyki stanowią zjawiska religijne, wyrażające się i utrwalające w języku, a także język jako forma religii, jako sposób wyrażenia, zachowania i przekazania treści religijnej.

Celem teolingwistyki jest badanie i opisywanie zjawisk religijnych, wyrażających się i utrwalających w języku.

Osiągnięcie postawionego celu zakłada następujące rozwiązania wymienionych zadań.

Zadania teolingwistyki:

1. Wybór materiału z odpowiednich źródeł, tekstów (w tym przypadku przyjmujemy szerokie rozumienie słowa 'tekst').

2. Dyferencjacja, systematyzacja, integracja zebranego materiału i inne.

Moim zdaniem, teolingwistyka powinna zajmować się nie tylko ściśle naukową problematyką, ale również dydaktyczną, społeczną, kulturową, etyczną i wieloma innymi tematami, powinna sprzyjać formowaniu „obrazu świata” człowieka wykształconego, cierpliwego i tolerancyjnego.

4.2.4. Językoznawstwo w nauce i dydaktyce:

Działalność naukowo-dydaktyczną zaczynałem od nauczania przedmiotów ogólnojęzykoznawczych (wstęp do językoznawstwa, językoznawstwo ogólne) i języka rosyjskiego (fonetyka, morfologia, składnia, ortografia i interpunkcja), żeby stopniowo przejść do nauczania języka polskiego. W związku z tym opublikowałem szereg prac, poświęconych tym dyscyplinom (materiały pokonferencyjne, artykuły naukowe, skrypty i podręczniki metodyczne): *O funkcjonalnych jednostkach językowych. Uzupełnienia do zajęć ze „Wstępu do językoznawstwa”* (1997, poz. nr 1); *Rekomendacje metodyczne z ortografii i interpunkcji* (1997, poz. nr 19); *O problemie znakowości jednostek językowych* (1998, poz. nr 27); *Kontrowersyjne kwestie teorii znaku. Aspekt funkcjonalny* (1998, poz. nr 26); *O zajęciach ze „Wstępu do językoznawstwa” – ujęcie funkcjonalne* (1999, poz. nr 3); *Podręcznik metodyczny ze „Wstępu do językoznawstwa” dla studentów I roku Wydziału Filologicznego* (2000, poz. nr 20); *Fonetyka współczesnego języka rosyjskiego. Praktyczny kurs dla studentów wydziałów filologicznych*, wyd. I-II (2004-2005, poz. nr 21-22).

4.2.5. Język polski i kultura polska w nauce i dydaktyce:

W roku 1998 zacząłem prowadzić fakultet z języka polskiego. Po ukończeniu *studiów podyplomowych w zakresie filologii polskiej* i odbyciu *stażu habilitacyjnego* na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, a także po ukończeniu *Studium dla nauczycieli języka polskiego z zagranicy* przy Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w

Krakowie (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) zacząłem prowadzić lektorat języka polskiego (zajęcia obowiązkowe) na kierunkach *filologia rosyjska* i *filologia ukraińska* na Wydziale Filologicznym Taurydzkiego Uniwersytetu Narodowego im. W.I. Wernadskiego (d. Symferopolski Uniwersytet Państwowy).

W roku 2005 po podziale Wydziału Filologicznego na Wydział Filologii Ukraińskiej i Wydział Filologii Słowiańskiej i Dziennikarstwa, został utworzony nowy kierunek studiów – *tłumaczenie* na Wydziale Filologii Słowiańskiej. Na tym kierunku przedmiotami obowiązkowymi są *Język polski jako drugi język tłumaczenia* i *Praktyczny kurs z tłumaczenia polsko-rosyjskiego*. W roku 2008 założyłem na tej uczelni Pracownię Języka Polskiego i sekcję literatury polskiej w wydziałowej bibliotece języków słowiańskich.

Od roku 2008 zacząłem pracować na stanowisku docenta na Uniwersytecie Inżynieryjno-Pedagogicznym w Symferopolu. Od tego czasu do programu wszystkich kierunków filologicznych tej uczelni (*filologia rosyjsko-ukraińska*; *filologia ukraińsko-angielska*; *filologia ukraińsko-krymskotatarska*) został wprowadzony lektorat języka polskiego jako przedmiot obowiązkowy. W roku 2008 założyłem na tej uczelni Pracownię Edukacji Ukraińsko-Polskiej.

Kolejną dającą się wyodrębnić grupę artykułów tworzą teksty podejmujące problematykę nauczania języka polskiego, historii i kultury polskiej na Krymie: *O nauczaniu języka polskiego w Uniwersytecie Państwowym w Symferopolu* (1999, poz. nr 2); *Językowo-etniczne realia Krymu* (2001, poz. nr 4); *Nauczanie języka polskiego na Krymie* (2002, poz. nr 5); *Aktualne problemy nauczania języka polskiego – literatura, programy, charakterystyczne błędy, trudności* (2002, poz. nr 29); *Analiza lingwistyczna tekstów poetyckich na lekcjach języka polskiego jako sposób pokonania granic kulturowo-językowych* (2005, poz. nr 54); *Zasady i metody pracy z tekstem literackim na lekcjach języków obcych* (2006, poz. nr 43); *Certyfikat z języka polskiego jako obcego* (2006, poz. nr 58); *Zalecenia metodyczne do nauczania kursu „Drugi język słowiański (polski)” dla studentów 4. roku studiów stacjonarnych i 3-4. roku studiów niestacjonarnych I stopnia kierunku 6.020303 „filologia (język rosyjski i literatura)”, obszar wiedzy 0203 „nauki humanistyczne* (2011, poz. nr 23).

Oprócz tego od roku 2004 jestem redaktorem *Krymsko-Polskich Zeszytów Naukowych* (2004-2011, tt. 1-9 poz. nr 98-106), w których publikowane są m.in. materiały z zakresu języka polskiego, polskiej literatury, kultury i historii. Drukowane są także zebrane przeze mnie i innych badaczy, niepublikowane wcześniej materiały archiwalne o Polakach na Krymie: *Polacy w krymskim dialogu kultur* (2004, poz. nr 52); *Językoznawca Henryk Ułaszyn - uzupełnienia do biografii* (2004, poz. nr 62); hasło do encyklopedii *Henryk Ułaszyn* (2005, poz. nr 55); *Szkolnictwo polskie na Krymie* (2004, poz. nr 62) i inne. Każdy tom zawiera *Słowo redaktora* (2006, poz. nr 57; 2007, poz. nr 61 i inne).

4.3. Wybrane tłumaczenia na język rosyjski, recenzje, pozostały dorobek naukowy:

W ostatnich latach przetłumaczyłem na język rosyjski szereg prac, które zostały opublikowane na Ukrainie, w Rosji i Polsce. Przedstawiam niektóre z nich: *Posiadłości polskie na Krymie* (2006, poz. nr 94), *Kilka słów o dylematach „filozofii ekologicznej” Bolesława Leśmiana* (2010, poz. nr 95), *Punkty wspólne estetyki romantycznej i filozofii „głębokiej ekologii* (2011, poz. nr 96)”, *Sprawozdania z podróży muftiego Jakuba Szynkiewicza. Źródła, omówienie, interpretacja* (2013, poz. nr 98).

Opublikowałem ponadto na Ukrainie i w Polsce recenzję dwóch książek L.Kompancewej „*Genderowe podstawy Internet-komunikacji*” (Ługańsk: Alma-mater, 2006. – 400s.) i „*Filozofia Sieci Internet – szkoła Bernarda Lonergana i doświadczenia słowiańskie*” (Ługańsk: Znanije, 2006. – 352 s. na Ukrainie i w Polsce.) (2006, 2007 poz. nr 24-25); artykuł *Rosyjska awangarda poetycka XX wieku jako modus kultury kiczu* (2000, poz. nr 70). We współautorstwie z moimi studentami uczącymi się języka polskiego opublikowałem artykuły, dotyczące tłumaczeń dokumentów urzędowych *Osobliwości tłumaczenia dokumentów z języka polskiego na rosyjski – aspekt lingwistyczny i prawniczy* (2012, poz. nr 68) i utworów literackich *Analiza porównawcza rosyjskich tłumaczeń poezji polskiej poetki Wisławy Szymborskiej* (2012, poz. nr 69) i inne.

5. Udział w sesjach i konferencjach naukowych:

Od początku mojej pracy zawodowej uczestniczyłem w wielu konferencjach i sesjach naukowych, zarówno międzynarodowych, jak i ogólnopolskich i ogólnoukraińskich. W okresie po doktoracie było to ponad 90 wystąpień (część z nich we współautorstwie).

Wykaz konferencji wraz z tematami w załączniku.

6. Praca w towarzystwach naukowych i komitetach redakcyjnych:

Jestem członkiem kilku organizacji i towarzystw naukowych.

2013 - obecnie	Krymska Akademia Nauk (Symferopol, Ukraina), członek korespondent
2001 - obecnie	Stowarzyszenie Uczonych Polskich Ukrainy (Kijów – Tarnopol, Ukraina)
2003 - obecnie	Krymski Oddział Stowarzyszenia Uczonych Polskich Ukrainy (Symferopol, Ukraina)
1999 - obecnie	Krymskie Centrum Badań Humanistycznych (Symferopol, Ukraina), specjalista ds. współpracy z polskimi ośrodkami naukowymi

Jestem członkiem redakcji licznych wydań:

2004 - obecnie	redaktor (współredaktor) serii naukowej <i>Krymsko-Polskie Zeszyty Naukowe</i> (Ukraina) (2004-2011, poz. nr 98-106);
2008 - obecnie	współredaktor wydań <i>Chrestomatia teolingwistyki, Teolingwistyka</i> (Ukraina, Serbia, Rosja) (2008-2013, poz. nr 107-110);
2006	współredaktor serii naukowej <i>Zeszyty Naukowe Taurydzkiego Uniwersytetu Narodowego im. W.I. Wernadskiego</i> (Ukraina) (2006, poz. nr 111).

Współpracowałem i nadał współpracuję z komitetami redakcyjnymi serii naukowych i wydawniczych:

2012 - obecnie	czasopismo <i>Prawosławnyj sobiesiednik: Almanach Kazanskoj duchownoj seminarii</i> (Kazań, Rosja) (2012-2013, poz. nr 121-122);
2006-2008	seria naukowa <i>Pamiętnik Kijowski</i> (Ukraina-Polska) (2006-2008, poz. nr 119-120);
2005 – obecnie	seria wydawnicza <i>Prace Interdyscyplinarne</i> pod red. Lucyny Rożek (Częstochowa, Polska) (2005-2013, poz. nr 112-118).

7. Działalność dydaktyczna

W ciągu wszystkich lat pracy prowadziłem zajęcia dydaktyczne w wymiarze równym lub przekraczającym obowiązujące pensum dla nauczycieli akademickich. Zajęcia prowadzone były zarówno na studiach stacjonarnych, jak i na studiach zaocznych. Zajęcia obejmowały następujące typy przedmiotów:

- 1) język polski jako drugi język tłumaczenia (lektorat na kierunku *tłumaczenie*);
- 2) praktyczny kurs z tłumaczenia polsko-rosyjskiego (lektorat na kierunku *tłumaczenie*);
- 3) fonetyka opisowa języka rosyjskiego (wykłady, ćwiczenia; kierunek *filologia rosyjska*);
- 4) język polski (lektorat na kierunkach *filologia rosyjsko-ukraińska*; *filologia ukraińsko-angielska*; *filologia ukraińsko-krymskotatarska*);
- 5) wstęp do językoznawstwa (wykłady, ćwiczenia);
- 6) językoznawstwo ogólne (wykłady, ćwiczenia);
- 7) podstawy badań lingwistycznych (wykłady, ćwiczenia);
- 8) stylistyka (wykłady, ćwiczenia) i inne.

Obecnie jednym z głównych nurtów moich zainteresowań naukowych i dydaktycznych jest teolingwistyka. Zajęcia z teolingwistyki prowadziłem na różnych uczelniach:

2012-2013	Wydział Teologiczny, Uniwersytet Państwowy w Belgradzie. Wygłosiłem <i>on-line</i> trzy 90-minutowe wykłady (Belgrad, Serbia);
-----------	--

- 2012 Kazańskie Seminarium Duchowne (Kazań, Rosja). Mam zaproszenie na rok akademicki 2013-2014;
- 2011-2012 Krymski Uniwersytet Inżynieryjno-Pedagogiczny (Symferopol, Ukraina).
- 2006-2009 Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (Toruń, Polska);
- 2004-2006 Taurydzki Uniwersytet Narodowy im. W.I. Wernadskiego (Symferopol, Ukraina).
- B 2013-2014 przewidywane jest prowadzenie przeze mnie tego przedmiotu w Symferopolskim Seminarium Duchownym.

Zaczynając od 1990 roku byłem promotorem (opiekunem) lub konsultantem naukowym licznych prac licencjackich i magisterskich.

Od roku 2010 jestem opiekunem naukowym doktorantki Taurydzkiego Uniwersytetu Narodowego im. W.I. Wernadskiego Julii Polakowej. Temat pracy doktorskiej „*Idieograficeskoje opisanie religionimow so znacienijem ‘prazdnik’, ‘ritual’, ‘obriad’, ‘tainstwo’*” [Opis ideograficzny religionimów ze znaczeniem ‘święto’, ‘rytuał’, ‘obrzeźd’, ‘sakrament’]. Obiektem analizy jest rosyjska i polska leksyka religijna.

8. Działalność popularyzatorska:

Rozwinięciem mojej działalności naukowej, pedagogicznej i społecznej jest popularyzacja polskiej nauki i kultury za granicą.

Niejednokrotnie, brałem udział w programach międzynarodowych współfinansowanych ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Ministerstwa Edukacji i Nauki Republiki Serbii i innych, które były zrealizowane w Polsce, Serbii i na Ukrainie.

Zaczynając od roku 2007 do czasów obecnych jestem organizatorem konkursu polsko-rosyjsko-ukraińskiego tłumaczenia dla studentów kierunków filologicznych uczestniczących w lektoracie języka polskiego. Studenci wykonują tłumaczenia różnego typu - tłumaczenia dokumentów urzędowych, tekstów literackich, tłumaczenia terminologii lingwistycznej itp. Wykonane tłumaczenia służą jako materiał dla prac rocznych, magisterskich, artykułów naukowych, referatów na konferencjach.

Uważam, że wyjazdy do Polski na staże, stypendia, studia, kursy, konferencje i inne pomogły mi nie tylko pogłębić wiedzę o języku i kulturze polskiej, lecz również pozytywnie wpłynęły na całą moją działalność naukowo-dydaktyczną, ponieważ dowiedziałem się wielu rzeczy i zdobyłem w Polsce bezcenne doświadczenia, które mogę przekazać i przekazuję moim studentom i kolegom.

Z własnego doświadczenia wiem, że najlepiej pomaga opanować jakikolwiek żywy język bezpośredni kontakt z tym językiem. Dlatego zawsze starałem się ułatwiać kontakty z żywym

językiem polskim moim krymskim studentom i pomagać im w pokonaniu bariery językowej. W tym celu nawiązałem kontakty z Wakacyjną Szkołą Letnią Kultury i Języka Polskiego prowadzoną przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. W latach 2004 - 2011 byłem konsultantem przy rekrutowaniu słuchaczy z Krymu do tej szkoły.

Jednak nie każdy ze studentów uczących się języka polskiego ma możliwość wyjechać do Polski na kurs języka i kultury polskiej. Z tego powodu robiłem wszystko, żeby moi studenci mogli kontaktować się z żywym językiem polskim na Krymie. W tym celu podczas wakacji w latach 2000-2013 zorganizowałem kilkanaście przedsięwzięć na Krymie, które wymieniam w kolejnej rubryce.

9. Praca organizacyjna

Podczas mojej pracy zawodowej po doktoracie byłem organizatorem (współorganizatorem) całego szeregu konferencji, plenerów, szkół, z których najważniejsze wymieniam poniżej.

- 2011-2012 I-II *Letnia Szkoła Języka i Kultury Polskiej na Krymie* dla studentów uczestniczących w lektoracie języka polskiego (<http://letniaszkola.wordpress.com/2012/10/21/dzien-dobry/>) (Meganom, Ukraina).
- 2007-2012 I-VI *Krymsko-Polski Plener Młodych Artystów* dla młodzieży z ukraińskich i polskich uczelni artystycznych (<http://cargocollective.com/6plenerkrym>) (Meganom, Gurzuf, Ukraina).
- 2000-2008 I-IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Dni Adama Mickiewicza na Krymie* (Gurzuf, Ałupka, Eupatoria, Symferopol, Ukraina).
- 2013 I Międzynarodowe Seminarium Naukowe *Sacrum i profanum w językowym obrazie świata* (Symferopol, 3.04.2013, Ukraina).
- 1999-2004 XXIX - XXXIII *Konferencja Profesorów, Doktorantów i Studentów Taurydzkiego Uniwersytetu Narodowego imienia W.I. Wernadskiego* (Symferopol, Ukraina).
- 2006 Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Problemy teoretyczne lingwistyki współczesnej* (Symferopol, 26-28.04.2006, Ukraina).

10. Inne:

Obecnie przygotowuję książkę p.t. „*Aspekty izuczenija religioznogo języka w sowriemiennoj teolingwistike*” [„*Aspekty badań języka religijnego we współczesnej teolingwistyce*”] (ok. 400 stron).

Tu chciałbym tylko dodać, że moja praca intelektualna została wyróżniona wieloma stypendiami naukowymi, a także innymi nagrodami:

20.09.2012 – Wyróżnienie *Izby Przemysłowo-Handlowej Krymu* za rozwój polsko-ukraińskiej współpracy naukowo-technicznej, rozwój nauki i kultury polskiej na Krymie.

11.05.2004 – Nagroda Zarządu Fundacji *Pomoc Polakom na Wschodzie* w uznaniu zasług na rzecz dokumentowania śladów obecności Polaków, osobistego wkładu w rozwój stosunków kulturalnych oraz naukowych między Polską a Ukrainą, a także aktywną działalność społeczno-kulturalną wśród polskiej społeczności.

W mojej karierze uniwersyteckiej zajmowałem się nie tylko uczeniem i publikowaniem prac naukowych.

W latach 1999-2004 byłem Prodziekanem ds. Naukowych Wydziału Filologicznego Taurydzkiego Uniwersytetu Narodowego imienia W.I. Wernadskiego.

Od roku 2012 odpowiadam za współpracę międzynarodową Wydziału Historyczno-Filologicznego Krymskiego Uniwersytetu Inżynieryjno-Pedagogicznego.

A. Godomski